

25
ROČNÍK 12

11. dubna 2003

V ČÍSLE:

Vědecké sympozium na PdF UP • Rozhovor s E. Kerkhofem • Otázky pro Ing. B. Pirklovou, ředitelku SKaM UP • Z vědeckých pracovišť UP • Z galerie olomoucké univerzity

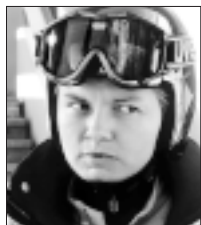
V podkroví UC UP proběhla 7. 4. 2003 vernisáž výstavy fotografií s názvem „Plechý“. Autor snímků T. Ruta, student FF UK a FF UP (na snímku uprostřed), se ve své tvorbě snaží překonat závislost technických obrazů na realitě a tvořit obrazy koncentrované energie, jež představují „modely“ světa narušující prostoročasové konvence a běžné vnímání. Tato tendence pak vrcholí v abstraktních snímcích, jejichž tvorbou se nyní zabývá. Výstava představuje autorovu první veřejnou expozici a potrvá do 16. 5. 2003.

-map-, foto -tj- ►

Petra Kurková ve Švédsku zazářila

■ Na pohled nenápadná mladá žena, ve skutečnosti silná osobnost, která dokázala, že se sluchovou vadou se dá nejen žít, ale sáhnout i na mety nejvyšší.

Petra Kurková – absolventka FTK, studentka doktorského studijního programu na FTK UP, nejlepší neslyšící sportovec světa pro rok 1999. Všichni, kdo ji známe, jsme ji drželi palce počátkem března, kdy probíhala ve švédském Sundsvallu XV. zimní deaflympiáda. Petra neklamala, získala čtyři medaile, z toho dvě zlaté ve slalomu a v paralelním slalomu. Zvítězila nad silnými soupeřkami, nad nepříznivým počasím i nad chřipkovým onemocněním.

Světové zimní soutěže sluchově postižených se zúčastnilo více než 1 000 sportovců z 25 zemí. Petra Kurková se mezi nimi neztratila, navíc dokázala skvěle reprezentovat svoji zemi i svoji univerzitu.

Děkujeme ti, Petro, a přejeme ti mnoho dalších úspěchů na sportovním poli i v osobním životě!

-kav-

Prohlášení Akademického senátu CMTF UP

Členové Akademického senátu CMTF UP v Olomouci jsou znepokojeni tíživou finanční situací pedagogických a vědeckých pracovníků vysokých škol, a proto podporují aktivitu *Počítejte s námi!*. Považují za naprosto oprávněné hledat i radikální způsoby, které by vedly k nápravě.

Doc. R. Smahel, Th. D.,
předseda AS CMTF UP

„Druhý život antického mýtu“ v Brně

■ Ve dnech 27. a 28. 3. 2003 hostila Masarykova univerzita v Brně pod záštitou svého rektora prof. J. Zlatušky, CSc., sympozium, které na téma *Druhý život antického mýtu* uspořádalo Centrum pro práci s patristickými, středověkými a renesančními texty (CMTF UP Olomouc).

Úvodního slova se za přítomnosti řešitelky projektu doc. L. Karfíkové, Th.D., a zástupců pořadajících pracovišť ujala vedoucí brněnské pobočky prof. J. Nechutová, CSc. Již tradiční setkávání badatelů sdružených v jednotlivých pracovištích Centra (CMTF UP Olomouc, FF MU Brno, Ústav pro klasická studia AV ČR Praha) vychází ze snahy představit výsledky jejich badatelské práce širší odborné veřejnosti (v tomto ohledu navazuje sympozium na podobná setkání, která se v rámci projektu konala v únoru 2001 v Olomouci a pod názvem *Číslo v textech před rokem 1600* v dubnu 2002 v Praze).

V prostorách Kongresového centra MU bylo předneseno celkem 24 příspěvků, jejichž společným jmenovatelem byla újeji či širěji pojatá recepce antického mýtu a myšlenkových konceptů z něj vycházejících v křesťanské filozofii, teologii, literatuře či umění (mezi studovanými texty lze jmenovat díla Bernarda Silvestris, sv. Jeronýma, Klémenta z Alexan-

drie, Řehoře z Nyssy, Isidora ze Sevilly, tzv. Naassénský traktát, středolatinští sborníci „Summa recreatorium“, dílo Marsilia Ficina, Hugona Grotia ad.). *Druhý život antického mýtu* byl v zásadě sledován v tom časovém rozmezí, jež odpovídá badatelskému zaměření centra (patristika, středověk, renesance). Jisté novum brněnského sympozia spočívalo v přizvání referentů, kteří nepocházejí z badatelských řad centra. Jejich příspěvky představovaly většinou výraznější přesah časový i tematický (např. Miltonův *Ztracený ráj* anglistky M. Frankové, antický mýtus v dílech J. Vrchlického a Jiřího Karáska ze Lvovic bohemisty J. Kudrnáče, antické mýty v rané křesťanském umění klasické archeoložky M. Pardyové či mytické postavy v operním libretu „Phasma Dionysiacum“ muzikologa M. Štědrone). Nově byl také osloven zahraniční odborník, prof. K. Smolak z vídeňské univerzity, který pronesl zahajovací přednášku sympozia *Götterkämpfe in der mittellateinischen Liebeslyrik*, jež zazněla oproti dvacetiminutovým příspěvkům českých referentů v prodlouženém čase. Výrazně mezioborové pořadí sympozia odpovídá také tematické uspořádání příspěvků do jednotlivých bloků, jejichž koordinací (včetně

Dokončení na str. 3

Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce českého jazyka na základní škole

■ V pátek 28. 3. 2003 se uskutečnila na Katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci jednodenní konference pod názvem *Tradiční a netradiční metody a formy práce ve výuce českého jazyka na základní škole*. Toto setkání zaměřené na vyučování českého jazyka se uskutečnilo již počtvrté.

Program konference byl rozdělen do tří sekcí, a to podle tematických okruhů účastnických příspěvků. První a druhá sekce byly zaměřeny na vyučování českého jazyka a slohu, ve druhé sekci se hovořilo o problematice spojené s literární výchovou a komunikací. Velká část příspěvků věnovala pozornost projektovému vyučování a mezipředmětovým vztahům

na základní škole. Účastníci konference ve svých vystoupeních rovněž analyzovali různé možnosti práce s multimédií při výuce českého jazyka, literatury i slohu na základní škole.

Ve srovnání s loňským setkáním se letošního semináře zúčastnili i studenti, a to jak doktorského, tak i magisterského studijního programu. Každá sekce měla své dva vedoucí, kteří koordinovali pořadí příspěvků a vedli diskusi k jednotlivým vystoupením.

Jako každý rok i letos bude z tohoto semináře vydán společný sborník.

Mgr. J. Juřicová,

Katedra českého jazyka a literatury PdF UP

Cena za farmacii a Cena za farmakoekonomiku 2003

(Francouzské velvyslanectví v České republice – Aventis Pharma, s. r. o.)

Obracím se na studenty doktorského studia, jejichž témata výzkumné práce jsou orientována na farmaceutickou chemii, experimentální farmakologii, farmakologii a farmakoekonomiku a mají své výsledky natolik dokumentované, aby obstály v soutěži o ceny vypsané Francouzským velvyslanectvím a firmou Aventis Pharma, ať se přihlásí na adresu vilim@tunw.upol.cz. Univerzita Palackého byla v posledních dvou letech v této soutěži úspěšná (v roce 2001 Zdeněk Dvořák, Ph.D., a v loňském roce Vladimír Krýštof, Ph.D.; oba získali jednu z cen). Věřím, že i v letošním roce se naše univerzita této soutěže zúčastní a účastníci přispějí k jejímu dobrému jménu. Termín pro koordinátora je 20. duben 2003, kdy je nutno sdělit vědeckému oddělení Francouzského velvyslanectví jména a adresy studentů, které UP vybrala do národního finále.

Prof. V. Šimánek, DrSc.

Nabídka pro absolventy přírodovědecké fakulty

FN Olomouc přijme molekulární bioložku/molekulárního biologa pro Ústav imunologie (HLA laboratoř). Požadujeme: absolvent/ka VŠ přírodovědného směru nebo jiné odpovídající VŠ vzdělání. Výhodou jsou praktické znalosti sekvenčních postupů, popř. profesní atestace nebo Ph.D. Nabízíme zajímavou práci v mladé kolektivu v laboratoři akreditované Evropskou imunogenetickou federací a možnost specializovaného školení v zahraničí.

Nástup možný ihned, možnost ubytování v areálu FNO. Písemné žádosti doložené doklady o dosažené kvalifikaci a profesním životopisem přijímá do 15. 4. 2003 Personální odbor FNO, I. P. Pavlova 6, 775 20 Olomouc.

Blíží informace o náplni laboratoře <http://www.fnol.cz/utvary/IMUNO> nebo tel. 585 415 116.

Plný text inzerátu včetně platových podmínek viz www.fnol.cz (v sekci všeobecné informace).

-lfup-

Testovací přístup do OVID

V průběhu měsíce dubna 2003 má Univerzita Palackého k dispozici přístup do databázi plných textů časopiseckých článků a knih OVID. Informace najdete hlavně z oborů medicína a zdravotnictví, psychologie, biologie a zoologie. Více na adrese <http://gateway.ovid.com/autologin.html>.

-red-

Evoluce buňky

Diskusní seminář o nejnovějších poznatcích a hypotézách vzniku a vývoje buňky se bude konat v Brně 10. 6. 2003 v 10 hodin na LF MU (Komenského nám. 2). Pořadatelem je Hlavní výbor Čs. biologické společnosti. Konferenční poplatek není vyžadován. Žadatelé o účast se přihlásí na adrese: biolspol@med.muni.cz nebo písemně na sekretariát Čs. biologické společnosti, Joštova 10, Brno 662 43.

-red-

Olomoučtí studenti uvádějí
oslav jarního studentského svátku

Majáles 2003

v úterý 6. května 2003 v areálu kolejí
na Envelopě, Zbrojnice, U-klubu, konviktu (UC UP).

Předběžný program: průvod masek, divadla,
kapely, soutěže, atrakce, občerstvení, večerní
koncert a vyhlášení krále majáles.

Aktuální informace a kontakt s organizátory
viz <http://majales.upol.cz>.

Krise hodnot evropské kultury

Krise hodnot evropské kultury – výzva nejen pro univerzitu bylo téma vědeckého symposia pořádaného ve čtvrtek 27. 3. 2003 v aule Pedagogické fakulty UP pod záštitou děkana PdF UP prof. F. Mezihořáka, CSC.

Představte si, že sedíte v koncertním sále a nasloucháte kouzelné hudbě, když si najednou vzpomenete, že jste zapomněli vypnout doma varič s mlékem nebo zamknout před budovou divadla svoje auto. Máte o ten svůj dům, auto strach, nemůžete však odejít ze sálu a nemůžete se již ani těšit z hudby. A to je dokonalý obrázek života, jak ho žije většina lidí. Tu vyvstává naše úloha dát tomuto životu smysl. Po tomto úvodním citátu z díla A. de Saint-Exupéry vystoupil děkan PdF UP slovy: Považuji za příznivé znamení, a snad dokonce znamení Prozřetelnosti, že celá váha činů, kterých je nutno si vážit, spočívá na bedrech lidí, kteří jsou naplněni touhou vystavět budovu nové Evropy. Nenamítejte, že doba není dosud zralá pro takový návrh (sjednocení národů a trvalý mír); čím více jí schází zralosti, tím dříve musíme začít činit všechno, co může být užitečné, aby byla přivedena ke zralosti. A přel bych, aby i toto symposium bylo z takových činů.

Prof. J. Riegerová ve svém referátu pod názvem *Ideály kalokagathie v současném životě a dění ve smyslu fyzického a duchovního zdraví* poukázala na to, že člověk je nejen duchem, ale má i neduchovní duševní život, je i organismem, je věcněmateriálním útvarem. Nelze pochopit duchovní vrstvu lidského bytí, když ji vyjme z jejího vztahu k ostatním třem vrstvám člověka. Současně však nelze člověka redukovat na věc, na organismus a na vrstvu duševní. Kromě determinací, se kterými se setkáváme v těchto vrstvách, setkáváme se u lidí s fenomény, které zcela nepochybně dokládají další vrstvu v člověku – sféru ducha. Ideálem je vědět, chtít uskutečnit tuto harmonii lidského života.

MUDr. P. Krížan svoji přednášku začal slovy: *Viaceré organizácie, spoločnosti a spoločensvá pod záštitou Centra pre európsku politiku v Bratislave prispeli k projektu, ktorý sme nazvali Európa hodnôt. Tretinu programu sme venovali predpokladu, že každodennosť je príbehom našich hodnôt.* Rád by som vás oboznámil s našim prístupom k tejto téze. V závěru konstatoval: Práve preto je to o hodnotách, že každý deň je potrebné prijať výzvu, ktorú prináša,

každý deň obohatiť hodnotami a každý deň sa nechať obohatiť hodnotami. Trvalý prínos nášho zápasu nie sú v prvom rade hmotné alebo hmatateľné zisky, ale zmena zmysľovania a hodnotovej skladby našej osobnosti.

Svým příspěvkem pokračoval I. Sklenka, Th.D., na téma *Osvietenstvo ako kríza i výzva*. Poukázal na to, že evropská novověká myšlení, a tím i křesťanství – po dlouhou dobu převážně evropské – nejsou u konce. Mění se však jejich hodnota v celosvětové diskusi, v níž vstupuje do popředí množství národních, kulturních a náboženských subjektů. Dnešní svět je charakterizován zápasem mezi jednotou a mnohostí. Život v postkřesťanské moderně znamená v podstatě naučit se novým formám soužití.

Prof. S. Hubík ve svém příspěvku *Je možná krize hodnot?* upozornil na komunikativní obrat ve filosofii posledních 40 let, kdy se axiologie obohacuje o přístupy sémiotiky a teorie komunikace a dívá se na hodnoty z jiného úhlu. Usouvztahuje proměnné potřeby – hodnota – norma, upozorňuje, že hodnocení je vlastně přidělování významu a pak se celá diskuse o hodnotách obrací k procesu zvýznamňování. Otázka by pak měla znít: „Je zvýznamňování v krizi?“ Na tuto otázku je možno odpovědět „ne“ i „ano“, uvědomíme-li si limitovanost své odpovědi kulturním relativismem, rychle se měnícími potřebami, rychlostí šíření informací apod.

A nakonec svým příspěvkem *Desivá kultúra* D. Špiner, Ph.D., v závěru konstatoval, že nejvíce pro svět uděláme, budeme-li si prostě počínat tak, jak nám naše svědomí káže, tj. tak, jak si myslíme, že by si měli počínat všichni. Evropa musí vzít pokorně a neokázale na svá bedra kříž tohoto světa a následovat tak příklad toho, v něhož po dvě tisíciletí věří a jehož jménem napáchala i tolik špatného. Může to však Evropa asi jen tehdy, když se nejprve na chvíli zastaví a zamyslí se sama nad sebou.

V poledne pokračovala panelová diskuse na daná témata, která byla ukončena děkovnými slovy vedoucího Katedry občanské výchovy M. Hořinka, Ph.D.: *Nezbývá mi nic jiného než toužebné přání, aby Bůh požehnal veškerému dílu našemu, aby hojně poslouchalo evropským národům k poznání sebe samých a k uvědomění si, čím jsou a čím byti i mají!*

D. Špiner, Ph.D., Katedra občanské výchovy PdF UP

„Ráj je velmi blízko, stačí jen zmáčknot knoflík a už tam jste...“

Z technického hlediska je příprava sebevražděného teroristy velmi jednoduchá. Opravdu stačí jen zmáčknot knoflík... Ovšem už ne tak snadná se jeví příprava duchovní. Celá náboženská příprava začíná jistým duchovním cvičením, hodně času je věnováno meditacím, až po závěr, směřuje k tomu, aby dotyčný našel odvahu a přesvědčení nechat se zabít. Ovšem proč se vlastně člověk dobrovolně opasá explozivní látkou a nechá se roztržít např. na tržišti plném lidí? Najdeme hybný motiv tohoto činu v ekonomice? Nechávej se tito lidé zabít pro peníze? Nelehko odpoví nastíní 1. 4. 2003 italský sociolog náboženství dr. M. Introvigne, jenž v jedné z učeben CMTF UP hovořil o náboženských společnostech a hnutích a s nimi související problematice násilí.

Dr. M. Introvigne, mj. prezident Italské národní společnosti pro výzkum nových náboženství, před nedávnem prezentoval v Itálii svou knihu o Hnutí islámského odporu – organizaci Hamas. Tato radikální organizace spojená s tzv. sebevražedným terorismem v žádném případě nemá problém s „členskou základnou“. Mezi aspiranty na tzv. mučedníky, kteří nejsou ani chudí, nevzdělání či staří, jak by se možná na první pohled asi zdálo, si naopak může vybírat – nepřijímá ženy, neobstojí ženatí muži. Dr. M. Introvigne pobýval delší dobu v Palestině a v rozhovorech s dotyčnými aspiranty se snažil zjistit motivy těchto pro nás nepochopitelných činů. Našel je v ideích, náboženství těchto lidí, aniž by měl ovšem na mysli islám jako takový. „Ne každý muslim je fundamentalista, a ne každý fundamentalista je terorista. I mezi

křesťany je mnoho hnutí“, konstatoval dr. M. Introvigne a k „víře“ mučedníků dodal: „Čin těchto lidí v žádném případě není a nesmí být vysvětlován jako sebevražda, nýbrž jako mučednictví, které je patřičně oslavováno.“

O přednášku byl, mj. i v souvislosti se současnými válečnými událostmi v Iráku, velký zájem. Právě na konto těchto událostí dr. M. Introvigne řekl, že se velmi mýlí na mezinárodním poli ti, kteří zapomínají vedle sociologických a psychologických výzkumů dané problematiky na teologii. K vysvětlení sociologie násilí je nutná znalost teologie. „Právě teologie zrodí jistý druh činu“, prohlásil na závěr.

(Teologie sebevražedného terorismu se narodila v Iránu během války mezi Iránem a Irákem. Problematika sebevražedného terorismu se vyskytuje i mimo islám, mnozí experti tvrdí, že něco podobného lze vystopovat i mezi křesťany.)

M. Hronová, foto - tj-

E. Kerkhof: Výtvarné umění zažívá nejúchvatnější období

V Galerii Zbrojnice a prostorách Knihovny UP na Biskupském nám. v Olomouci je na 15. 4. 2003 připraveno zahájení výstavy E. Kerkhofa z belgické Akademie St. Lucas Gent s názvem *Birdman – The (Im)possible Dream – manipulované fotografie*. Autor bude také tentýž den besedovat se studenty Katedry výtvarné výchovy PdF UP, která výstavu pořádá ve spolupráci s agenturou VOOR KUNST & TAAL.

Při této příležitosti poskytl E. Kerkhof Žurnálu UP rozhovor:

Který umělecký obor považujete za přitažlivý pro mladou generaci studentů výtvarného umění v Belgii?

Nemohu samozřejmě jen tak zobecnovat za jiné akademie, ale mám přece jen pocit, že nové, soudobé umění má velký vliv na to, jaký obor studia si studenti vyberou. Je také neobvyklé, že studenti mají již od prvního ročníku představu o tom, co chtějí v následujících letech studovat. Každý z nich začíná s jistou návitou a proces dospívání – obrazně řečeno – se dostává až průběhu studia. Co však opravdu nemohou vědět, že svět mimo akademii je poněkud tvrdší: peníze „číhají“ všude, potřebuješ je, abys mohl realizovat svoje projekty, musíš ospravedlnit to, co děláš, musíš se vyprofilovat uvnitř toho ohromného trhu s uměním. V rámci akademie se nachází tak trochu v „chráněném“ terénu, s relativně bezstarostným studentským životem.

Nejatraktivnější je momentálně prostorová tvorba, fotografie a video. To je ostatně normální. Studenti již nic jiného totiž nevidí. Malíři a klasicky vzdělaní sochaři jsou již velmi výjimeční.

Ale znovu se zde ukazuje určitý dilematismus. V důsledku toho, že chceš dělat od všeho něco, utápíš se v systému, ve kterém ti musí pomoci jiní, abys mohl svoje projekty realizovat. Jelikož sám nemůžeš zvládnout všechno, potřebuješ někoho jiného, kdo to pro tebe může udělat. Také při rozpracování určité představy ti může pomoci někdo jiný. Proto se nyní objevuje snaha co nejvíce pracovat na projektech s docenty nebo profesory, kteří ti mohou poskytnout jisté vodítko. Mám na mysli například pedagogy z oblasti filozofie, fotografie, historie umění, sochařství atd. Intelektuální duševní práce zaujímá v rámci vzdělání stále důležitější místo. Obojí také ozeřimuje, proč studenti již nejsou takovými rebely, jak tomu bylo dříve. Chápu to, ale je to škoda. Vždyť umění musí vyvolat trochu anarchie a navíc – zdá se, že všechno je studenty poněkud snadno akceptovatelné.

Jak náročné je dostat se na studia výtvarných umění? Existuje něco jako přijímací zkoušky?

U studentů, kteří nepřicházejí z umělecky zaměřeného středoškolského prostředí, se vyžaduje, aby strávili nejdříve týden na jakémsi letním kurzu a potom následuje pohovor s docenty a profesory z oddělení, které si student vybere ke studiu. Vzhledem k tomu, že v Belgii je udělení dotace dané škole závislé na počtu studentů, můžete si snadno představit, že „úspěch“ přijímací zkoušky je tak trochu závislý na libovůli pedagogů. Ne, že by byl přijat každý, ale např. na naši školu momentálně nejsou dány žádné limity. Některá oddělení se dožadují více studentů, zatímco jiná jich mají příliš mnoho.

Druhý život...

Dokončení ze str. 1

následných diskusí) byli pověřeni různí přítomní odborníci.

Závěrečným slovem prof. J. Nechutové a doc. L. Karfíkové, Th.D., byla shrnuta jednotlivá východiska symposia a zároveň vyjádřeny další perspektivy Centra pro práci s patristickými, středověkými a renesančními texty a studia „živé antiky“ v jeho jednotlivých badatelských projektech.

Mgr. D. Breedveld-Baránková, Ph.D.

Jak je to s diplomovými pracemi?

V posledních letech jsou diplomové práce organizovány stále více na místech mimo akademii. Tyto projekty jsou zcela volné, ale jsou pochopitelně odborně vedeny. Typickým jevem je, že práce téměř na všech odděleních vyústí nakonec v multimediální tvorbu nebo videoinstalace. Diplomové práce nemusí ani tak dokázat, zda člověk něco umí, nýbrž jestli je schopen ukázat nebo říct něco zajímavého. Jeden poštěh, který jsem zaznamenal minulý týden u studentky, která studuje poslední rok obor prostorové tvorby – že studentka „dělá nyní fotografii, protože vidí fotografii jako trojrozměrnou“, ve mně vyvolal znovu otázku, proč je tento obor nazýván prostorová tvorba.

Jak vidíte vývoj současného umění?

Výtvarné umění zažívá momentálně nejúchvatnější období. Všechno je možné a všechno se může. Otevírá nové perspektivy. Role, která je výtvarnému umění přisouzena v současné době, je zcela odlišná od role, kterou umění mělo rekneme před dvaceti lety. Takzvané umění pro umění (art for art), proti kterému se postavilo několik směrů, bylo v podstatě měšťanskou záležitostí. S akademickými „triky“, které jsi se na akademii naučil, jsi mohl vystačit celý život. Samotné „něco umět“ se jeví v současné době jako naprosto podružné. Například pro mnohé návštěvníky posledního ročníku výstavy „Documenta“ se výstava jevila jako příliš politicky profilovaná, ale vždyť skoro všechny důležité umělecké směry ve dvacátém století se vyznačovaly vlastně politickými postoji... Politika v širším smyslu je organizací a komunikací mezi skupinami jednotlivců. Současní umělci hledají všechny možné způsoby jak „komunikovat“. A je třeba říct: fotografie a video jsou nejpřímější formou komunikace, protože nám nastavují „realističtější“ zrcadlo naší společnosti.

Současní umělci se snaží předstírat nějakou myšlenku či problém, otevřít diskusi, a to často všemi druhy uměleckých forem dohromady. Umění lze poslouchat, cítit, čichat, vidět atd. ... a toho všeho může umělec využít. Vytváří doslova ráj pro různé možnosti, poněvadž všechno je možné a všechno se smí, a dokonce je i realizovatelné.

Aniž bych chtěl zobecnovat, vidím v současném umění v jistém smyslu většinou rozdíl mezi ženami-umělkyněmi a muži-umělci. Zdá se, že velké množství žen-umělek se v současné době zabývá více svým tělem než je tomu u mužů-umělců. Až do extrému zkoumají všechny stránky těla a sexuality (v extrémní míře francouzská představitelka směru „body-art“ Orlanová), zatímco u mužů-umělců se již více o intelektuální ideje, koncepty, komunikace...

Jiným aspektem současného umění je formát díla, který umělec zvolí. Nelze to popřít. Samým velkým formátem si umělec vynutí svou pozornost. Umělecké dílo ohromí diváka a to je vlastně způsob jeho účasti...

-kz-, foto z archivu autora

Galerie Zbrojnice a prostory knihovny UP
(Biskupské nám.)

ETIENNE KERKHOFF
(Akademie St. Lucas Gent, Belgie)
BIRDMAN – THE (IM)POSSIBLE DREAM
manipulované fotografie

Zahájení se koná 15. 4. v 17 hod. v Galerii Zbrojnice, v 19 hod. se uskuteční beseda se studenty KVV. Výstava, kterou pořádá Katedra výtvarné výchovy PdF UP a agentura VOOR KUNST & TAAL, potrvá do 30. 4. 2003.

4. mezinárodní setkání mladých lingvistů

Jazyky v kontaktu/jazyky v konfliktu a evropský jazykový prostor – takové je téma letošního setkání mladých lingvistů, které se uskuteční ve dnech 12.–14. 5. 2003 na FF UP. Pořadatelé jsou Katedra bohemistiky FF UP a Jazykovědné sdružení ČR.

Zájemci mohou vystoupit s referátem na jakékoliv téma, vítány jsou i příspěvky o školské komunikaci. V rámci setkání budou otevřeny dva workshopy, opět bude pracovat sekce literárněvědná a translátologická. Další informace viz <http://www.kb.upol.cz/>.

-red-

Prof. Oliveira na FF UP

Katedra klasické filologie FF UP v Olomouci si vás dovoluje pozvat na přednášku prof. Francisca de Oliveiry z Instituto de Estudos Clássicos da Universidade de Coimbra na téma *Theatre and Society in Greece and Rome*, která se koná 28. 4. 2003 ve 13 hod. ve filmovém sále Uměleckého centra UP.

-bk-

Finanční sbírka na pomoc Iráku

Na základě výzvy Mezinárodního výboru Červeného kříže, jehož delegáti působí přímo v Iráku, vyhlásil Český červený kříž finanční sbírku na pomoc postiženým v probíhající ozbrojeném konfliktu.

Obrácíme se proto na všechny, kdo jsou ochotni finančně podpořit pomoc obětem války. Název účtu: FOND HUMANITY ČČK, Banka: KB Praha 1, účet: 10030-7334-011/0100, VS 200. Přispět můžete též hotově v olomouckém ČČK, Sokolská 32.

Dr. M. Jukl

Kurzy vodní turistiky

Akademik sport centrum UP pořádá pro studenty a zaměstnance UP kurzy vodní turistiky:

Slovenské řeky v termínu 23.–28. 6. 2003. (Jedná se o výběrový kurz pro 35 vodáků s předchozím výcvikem na tekoucí vodě.) Z programu: sjezdy Váhu, Čierného Váhu, Bělé, Dunajce, Oravy, túry po Nízkých Tatrách či základy skalního lezení. Ubytování ve stanech (kemp Borová Sňhoť u Lipt. Hrádku). Strava ve vlastní režii. Cena 2 200 Kč pro držitele průkazu ASC, 2 420 Kč bez průkazu ASC. Vedoucím zájezdu bude Mgr. R. Rozsypal.

Vltava v termínu 18.–24. 8. 2003. (Jedná se o výběrový kurz pro 35 milovníků Šumavy a Povltaví s bohatou kulturní a poznávací činností.) Z programu: vodní turistika na Vltavě, města, hrady a zámky, kláštery, muzea (Vyšší Brod, Rožmberk, Český Krumlov, Zlatá Koruna, Divčí Kámen). Ubytování ve stanech. Strava ve vlastní režii. Cena 1 700 Kč pro držitele průkazu ASC, 1 900 Kč bez průkazu ASC (doprava, kempy a tábořiště, vstupné do objektů). Vedoucím zájezdu bude Mgr. R. Rozsypal.

Přihlášky a kurzovní (v plné výši) přijímá do 16. 5. 2003 sekretariát Akademik sport centra UP v Neředině, pí Štanclová, nebo vedoucí kurzu Mgr. R. Rozsypal, tel.: 585 636 451, 585 636 456, e-mail: Martina_Stanclova@seznam.cz, rozsypal@c-box.cz.

-red-

Oprava

V minulém čísle Žurnálu UP (č. 24) jsme v textu *Právníckou fakultu UP čeká půl roku tvrdé práce* mylně uvedli jméno proděkana pro vědu a výzkum PF UP. Je jím doc. V. Fiala, CSc. Za chybu se omlouváme.

Redakce Žurnálu UP

Děkan Filozofické fakulty UP vyhlašuje soutěž

Student a věda 2003,

sekce lingvistika.

Termín odevzdání soutěžních příspěvků (na sekretariátu Katedry bohemistiky FF UP): 16. dubna 2003.

Datum konání studentské konference: 23. dubna 2003.

Koordinátoři soutěže (sekce lingvistika): PhDr. B. Bednářková, Mgr. O. Bláha, Mgr. M. Vepřek.

-ffup-

Výzkum stresových bílkovin a vakcín

Dostane-li se člověk nebo zvíře, ale i rostlina nebo mikroorganismus do stresové situace, začnou se v jeho buňkách tvořit zvláštní bílkoviny – stresové proteiny. Do jejich rodiny náleží proteiny tepelného šoku – hsp (heat shock proteins). Mají u organismů různých druhů velmi podobnou strukturu, což svědčí o jejich evoluční konzervativnosti, a tedy o pozitivním významu pro přežití. Nepříznivý faktor – stresor vyvolává v buňkách procesy, které je chrání před škodlivými důsledky stresoru, a nemusí jím být jen nadměrné teplo. V buňkách je spuštěna stresová reakce a jejím základním dějem na molekulové úrovni je změna genové exprese. To znamená, že jsou aktivovány geny, podle jejichž informace se tvoří bílkoviny, které buňku, resp. organismus chrání tak trochu jako gardedáma dohlížející na chování svěšené dívky ve společnosti: nasednou na určité místo biologicky důležité molekuly a odtud kontrolují, aby pod vlivem stresoru nenavazovala nežádoucí vztahy s okolím. Proteiny s touto funkcí proto dostaly jméno chaperony (chaperon – franc. gardedáma). V podstatě je tedy stresová reakce geneticky naprogramovaný adaptační proces, jehož cílem je udržet stabilitu buňky či organismu v pozmeněných životních podmínkách. Má obecný biologický význam a široké uplatnění

všude, kde stres není tak intenzivní, že by organismus poškodil nevratně.

Pokusy bylo zjištěno a publikováno, že hsp mikroorganismů jsou terčem imunitní odpovědi u celé řady onemocnění vyvolaných bakteriemi, houbami a prvoky. To vyvolalo zájem o využití mikrobiálních hsp k přípravě molekulárně definovaných vakcín na ochranu před infekcí – k imunoprotekci a léčbě. Tímto směrem zaměřený výzkum probíhá v laboratořích různých zemí a také na Univerzitě Palackého. Věnuje se mu **MUDr. M. Raška, Ph.D.**, odborný asistent Ústavu imunologie LF UP. Nedávno ukončil výzkumnou etapu a obhájil svoji disertační práci (školitel doc. MUDr. E. Weigl, CSc.) o hsp60 houbového mikroorganismu *Trichophyton mentagrophytes*, který vyvolává kožní onemocnění lidí a zvířat (60 – molekulová hmotnost v kD). Z tohoto mikroorganismu připravil dvě vakcíny: DNA vakcínu a rekombinantní proteinovou vakcínu, jejichž účinnost testoval na myších, morčatech a telatech. Jak postupoval?

Na začátku každé vědecké studie je hypotéza ověřitelná vědeckou metodou, v tomto případě experimentálně: původce onemocnění mikroorganismus *T. mentagrophytes* tvoří hsp s imunoprotektivním účinkem v podmínkách laboratorní kultivace při růstu

na umělém živném médiu. Na základě tohoto předpokladu byl vypracován programový scénář, jak hypotézu ověřit. Zahnuje řadu kroků – získání grantu, chemikálie, přístroje, laboratorní zvířata, souhlas etické komise, osvojení si příslušných laboratorních metod atd. Z nich nejdůležitější je ovšem volba vhodných metod a jejich praktická realizace v logické časové návaznosti měřené v týdnech, měsících a letech.

Nejprve musel dr. Raška získat kulturu uvedeného mikroorganismu. Byla získána z nemocného telete – ze vzorků odebraných z místa kožního postižení a kultivací vzorků na živném médiu. Vzorky obsahovaly zárodky mikroorganismu a z nich na médiu vyrostla kultura. Ta pak byla klonálně přechystána: z kultury byla odejmuta jednojaderná buňka o velikosti cca 3 tisícin milimetru a umístěna do kultivačního média, kde došlo k jejímu růstu a pomnožení. Tak vznikla čistá, geneticky stejnorodá subkultura (klon) bez příměsí jiných mikroorganismů, jako jsou všudypřítomné plísňové a bakteriální. Mohla být udržována po řadu generací občasným přenesením nepatrného vzorku kultury na čerstvé médium.

Z genomu této kultury dr. Raška izoloval úseky DNA s geny kódujícími protein hsp60. Postupoval tak, že kulturu zmrazil v tekutém dusíku (–196 °C) a její buňky v něm mechanicky rozdrtil. V získané buněčné drti se staly cílem jeho práce molekuly mRNA¹ nesoucí přepisy informace z mnoha nejrozličnějších genů, mezi nimi i genů pro hsp60. S použitím DNA – rekombinantních technologií je v této směsi identifikoval, separoval a namnožil do potřebného množství kopií cDNA², v přístroji termocyklieru. Tuto cDNA s informací pro hsp60 poté klonoval do plazmidového přenašeče³, který umožňuje, aby gen fungoval v živočišné tkáni, aby tedy živočišná buňka tvořila hsp60 stejný jako houba *Trichophyton mentagrophytes*. Tak získal materiál pro DNA vakcínu. Tutéž cDNA klonoval také do bakterie pomocí jiného plazmidového přenašeče⁴. Pomnožením bakterií v živném médiu vznikla populace – kultura bakterií tvořících podle informace vložené cDNA bílkovinu hsp60. Tak získal dr. Raška materiál pro přípravu rekombinantní proteinové vakcíny.

Obě vakcíny, DNA vakcínu a proteinovou vakcínu, testoval orientačně na zvířatech, aby zjistil, zda chrání před kožním onemocněním, které vyvolává *T. mentagrophytes*. Morčata a telata byla infikována standardizovanou dávkou zárodků této houby. Opakovaně jim byla nitrosvalově aplikována buď první, nebo druhá vakcína. Kontrolní zvířata zůstala nevakcinována. Ukázalo se, že očkování DNA vakcínou zlepšilo statisticky významně klinický průběh onemocnění. Proteinová vakcína vykazovala širší rozptýlení protektivního účinku, než DNA vakcína. Oproti proteinové vakcíne je DNA vakcína zvláštní tím, že sama imunitní odpověď organismu nevyvolává, tu vyvolá ve tkáni až její proteinový produkt. Výsledky mohou být základem pro výrobu protitrichofytické vakcíny nového typu. Ukázalo se totiž, že DNA vakcína chránila pokusná telata lépe než užívaná komerční vakcína *Trichobin*.

Raškova disertační práce je příkladem toho, jak se metody genového inženýrství uplatňují v biomedicinském výzkumu na poli molekulární imunologie. Má název „DNA vakcína a rekombinantní proteinová vakcína hsp60 u experimentální trichofytózy“ (Olmouc 2002) a je k nahlédnutí na děkanát LF UP. Má 96 stran, 16 obrázků, 18 tabulek, 8 grafů a 8 schémat, seznam použité literatury obsahuje 488 citací. V době předložení práce byl Dr. Raška autorem (spoluautorem) 11 časopiseckých publikací, 13 abstraktů v konferenčních sbornících a 30 přednášek a posterových sdělení na odborných konferencích, z toho osmi v zahraničí. Přípravuje se na roční stáž v USA.

Prof. M. Hejtmánek, DrSc.

Poznámky:

¹ mRNA – mediátorová ribonukleová kyselina, vzniká přepisem z DNA.

² cDNA – copy DNA, vzniká přepisem z mRNA.

³ Plazmid eukaryotní expresní – kružnicová molekula DNA o známé struktuře; umožňuje, aby do plazmidu laboratorně vložený gen fungoval v živočišné buňce.

⁴ Plazmid prokaryotní expresní – kružnicová molekula DNA umožňující totéž v bakteriální buňce.

OTÁZKY PRO ŘEDITELKU SKAM UP ING. B. PIRKLOVOU

Letos (akademický rok 2002/2003) poprvé vybírá SKAM UP od studentů kauci. Tato peněžní záruka ve výši 500 Kč je vratná v plné výši při ukončení ubytování studenta. Z jakého důvodu přistoupilo vedení kolejí a menz UP k tomuto poplatku? K čemu slouží? Od 1. 7. 2003 se z největší pravděpodobnosti i českým studentům UP naskytne možnost bydlet na kolejích po celý rok. Co se konkrétně myslí tzv. celoroční ubytovací smlouvou?

Jaké jsou její výhody? Podle redakčních informací roste zájem o stravování v Menze UP. Jaké služby dnes Menza Univerzity Palackého nabízí?

Na tyto dotazy odpovídá ředitelka SKAM UP Ing. B. Pirklová:

Co vedlo vedení SKAM UP k vybírání kaucí?

Jednou z našich povinností je ochraňovat majetek před poškozováním, zničením či ztrátou.

Řada našich kolejních objektů, kde bydlí studenti UP je zcela nová (např. neředinský areál), další objekty byly zrekonstruovány a vybaveny novým nábytkem. Vratná kauce slouží k tomu, aby jistým způsobem zabraňovala poškozování tohoto majetku. Je vybírána v souladu s Hlavní normou UP č. B1 – 4/2000 čl. 5, odst. 5–7, stejně tak v souladu s Občanským zákoníkem. V současné době je stanovena ve výši 500 Kč za školní rok a ubytovanému studentovi bude vrácena v plné výši při ukončení jeho ubytování, pokud student nepoškodí svěšený inventář.

Doposud nebyly vybírány kauce na kolejích J. L. Fischera, blok A, B, a gen. Svobody, blok B. Zde budou vybírány až po opravách pokojů a výměně nábytku, které proběhnou v letošním a příštím roce.

V květnu tohoto roku se uskutečnila kontrola v budovách, kde je vybírána kauce. V případě poškození svěšeného inventáře bude studentovi účtována škoda. Kontrolováno bude poškození nejen nábytku, ale i omítek, tapet a podlahových krytin na pokojích studentů.

V jaké výši je kauce určována? Na co budou použity finance z úroků?

Kauce je určována dvěma procenty. Tyto peníze jsou použity na škody, u kterých nebyl zjištěn pachatel. Jsou to vesměs škody způsobené ve společných prostorách (společná sociální zařízení, kuchynky, studovny, atd.). Chtěla bych k tomuto dodat, že částka z úroku zdaleka nepokryje výši těchto škod.

V současné době se připravuje nový Řád vysokoškolské koleje UP. V něm bude zřejmě zahrnuta

i možnost celoročního ubytování na kolejích. Dosud se tato eventualita nabízela jen zahraničním studentům. V jaké fázi příprav se nachází uvedené rozšíření služeb?

V letních měsících doposud bydlí na kolejích jen zahraniční studenti. Čeští studenti uzavírali ubytovací smlouvy vždy s konečným datem k poslednímu červnu. Potřebovali-li někdo ubytování v létě (např. kvůli zkoušce), krátkodobě se na koleji ubytoval, ovšem za plné ekonomické náklady, jež se pohybuje okolo 60 Kč/noc.

Ve spolupráci s Kolejní radou jsme se rozhodli nabídnout a propagovat možnost celoročního ubytování i mezi českými studenty. Výhody lze spatřovat na obou stranách. Pro SKM UP není nabízené celoroční ubytování ekonomicky nevýhodné (přes letní měsíce se např. neplatí jedna z nejdražších nákladových položek, tj. topení). Řada studentů ubytování o prázdninách za cenu kolejného uvítá.

K účelu celoročního ubytování jsou zatím vyčleněny objekty, jež vyhovují a odpovídají po stránce provozně technické. Jedná se především o areál v Neředině. Pokud by zájem o celoroční pobyt byl vyšší (chystáme se ho zjišťovat připravovaným průzkumem), uvolnili bychom zřejmě i kolej B. Václavka, blok C, event. kolej M. Kudeřkové. Studenti o celé akci budou podrobněji informováni na internetových stránkách SKM UP a na vývěskách všech kolejí.

Zájem o stravování v Menze UP roste. Svou roli jistě sehrály služby, které jsou všem strážníkům nabízeny. Můžete je krátce popsat?

Menza UP je otevřená v běžné pracovní dny po celý den. V průběhu dne nabízíme výběr ze tří druhů snídaní, čtyř druhů hotových jídel, asi sedmi nebo osmi druhů minutek a dalších tří druhů večeří. Doplnkové občerstvení nabízí bufet v menze. Snažíme se o to, abychom studentům, ale i zaměstnancům UP poskytli co možná nejlepší služby. Výsledek je potěšitelný: zájem o stravování v Menze UP vzrůstá, za poslední dva roky v některých měsících až o 38 %, a tento trend stále držíme. I přes březnové zdražení ceny stravenky (o 1 Kč) má zájem studentů neustále vzestupnou tendenci.

Evidujeme asi šest tisíc pět set strážníků (včetně zaměstnanců UP). Ve špičkách připravujeme až čtyři a půl tisíce jídel denně.

M. Hronová, ilustrační foto -tj-

Z galerie olomoucké univerzity /XX/

Po bezmála dvacetiletém vedení olomoucké diecéze biskupem Stanislavem II. Pavlovským (1579–1598) byl po roční sedisvakanci dne 26. května 1599 na papežovo i císařovo přání všemi hlasy v kapitule zvolen **kardinál František z Dietrichštejna (1599–1636)**, jenž 1. září téhož roku přijal biskupské svěcení a ujal se úřadu. Důvodem pro to, aby byl na olomoucké jezuitské univerzitě zvěčněn portrétem, byla jeho zvláštní přízeň jezuitům v Olomouci, ale i k řádu Tovaryšstva Ježíšova vůbec. Vedle jezuitů podporoval kardinál Dietrichštejn také další nové řády, kapucíny a piaristy, které měly obdobný rekatolizační program.

Kardinál Dietrichštejn založil na Moravě celou řadu klášterů těchto řeholí. V roce 1604 fundoval klášter františkánů v rezidenčním městě Kroměříži, o dva roky později přivedl kapucíny do Brna, Mikulova (1611) a do Vyškova (1617). V Brně v roce 1616 zřídil klášter františkánek u sv. Josefa poblíž minoritského kláštera. V téže roce se zasloužil o vytvoření jezuitské rezidence u sv. Anny v Holešově. Řád Tovaryšstva Ježíšova uvedl do Jihlavy a Opavy (1625), do Znojma a Kroměříže (1636). Kroměřížská jezuitská kolej byla záhy přestěhována do Uherského Hradiště. Piaristy povolal v roce 1631 do Mikulova, kde založili vůbec první kolej severně od Alp. Nedlouho nato přivedl piaristy do Strážnice (1633) a do Lipnika, aby si zřídili v roce 1634 noviciát. Kardinálovým přičiněním zbudoval roku 1613 Jan starší Kavka z Říčan kapucinský klášter v Olomouci.

Do doby Dietrichštejnova episkopátu spadá po olomouckou jezuitskou kolej a její školy jedna z nejtěžších a nesložitejších situací. Za politicko-náboženských střetů, které vyústily do českého stavovského povstání, byly kolej i školy zrušeny. K vyhoštění jezuitů z Čech došlo krátce po druhé pražské defenestraci 23. května roku 1618. Z pražské, chomutovské a kladské koleje odešli jezuité na Moravu, do Olomouce. Po stavovském převratu na Moravě rozhodli také moravští stavové, aby „*nekřesťanská sekta jezuitů, která působí k nesváru v zemích, obchází práva zemská a zlými praktikami přispívá ke zkáze země*“, byla vypuzena. Do Olomouce přišli stavovští komisaři 11. května 1619. V koleji přečetli jezuitům list direktorů o vypovězení. Po dvou dnech odešlo z Olomouce 80 jezuitů a školy byly uzavřeny.

Po bitvě na Bílé hoře 8. listopadu 1620 se jezuité vrátili do Olomouce velmi brzy. Již 18. ledna 1621 přijeli první páteři a do 10. března se kolej zaplnila a školy začaly s výukou. V této době se postavení jezuitů od základů změnilo. Jako přední bojovníci protireformace stanuli na vrcholu přízní císařovy i šlechty. *Dříve jezuité zápasili – nyní rozhodují* (Václav Nešpor). K odškodnění ztrát, které jezuité utrpěli za stavovského povstání a nepochybně i k doplnění původní donace biskupa Viléma Prusinovského, dostali od císaře Ferdinanda II. čejkovický statek konfiskovaný Janu Adamovi Prusinovskému z Víckova. Protože však na statku vázly dluhy ve výši 32 604 zl.,

přimluvil se roku 1631 kardinál Dietrichštejn, aby dluh jezuité nemuseli platit celý. Ani touto pomocí biskupova přízeň olomouckým jezuitům zdaleka nekončila.

Dietrichštejnové pocházeli z Tyrolska, ale v roce 1575 získali moravský inkolát a usadili se v Mikulově. Kardinálův otec, Adam svobodný pán z Dietrichštejna a na Mikulově, byl nejvyšším komořím a nejvyšším hofmistrem císaře Maxmiliána II. a osm let byl jeho vyslancem u španělského dvora. Tam se oženil s princeznou z Cordony Margaretou Folch y de Raquensens. V Madridu se jim 22. srpna 1570 narodil syn František, pozdější kardinál a olomoucký biskup.

Dvanáctiletý František přijal ve Vídni tonzuru a po studiích v jezuitském konviktu u sv. Bartoloměje v Praze odešel roku 1588 studovat do Říma na Collegium Germanicum. Ještě v průběhu studií získával jedno obročí za druhým. V roce 1591 byl jmenován olomouckým kanovníkem. O rok později získal kanonikát v Bratislavě a pasovský a současně se stal komořím papeže Klimenta VIII., někdejšího kardinála Aldobrandiniho, otcova osobního přítele. Císař Rudolf II. jmenoval Františka z Dietrichštejna roku 1594 proboštem v Litoměřicích a papež kanovníkem solnohradským. Teprve v roce 1597 byl v Praze vysvěcen na kněze, ale již za dva roky nato (3. března 1599) se stal kardinálem-knězem s titulem *Silvestri in campo Martio* (sv. Silvestra na Martově poli). Přízeň papeže Klimenta VIII. vůči Františkovi z Dietrichštejna se projevila i tím, že jej 21. června 1599 jmenoval svým *legátem a latere* (byl jím celkem čtyřikrát) a 1. září ho osobně vysvětil na biskupa (připomeňme, že v Olomouci byl zvolen 26. května 1599).

Ověncem všemi možnými tituly a mnoha obročími přijal kardinál František z Dietrichštejna v olomoucké kapitule celkem vstřícně, ale v moravském stavovském prostředí to měl mnohem složitější. Když chtěl zasédnout jako přísedící na moravském zemském soudu, stavové jeho účast odmítli s poukazem, že nesplňuje jednu ze základních podmínek, nemůžou totiž česky. Protestoval sice, ale česky se brzy naučil. I přes nepopulární zásahy do tehdejších společenských poměrů, především prosazováním katolických zájmů vůči nekatolické většině, dokázal většinou na úrovni osobních vztahů udržovat dobré nebo alespoň snesitelné poměry. Vedle povahových předností získal pobytem v Římě nejen vysokou úroveň vzdělání, ale už i diplomatické zkušenosti. Ve Věčném městě se osobně poznal s výraznými osobnostmi katolické reformy, jakými byli např. Filip z Neri nebo kardinál Caesare Baronius, autor prvních kritických dějin církve z katolického hlediska. Baroniovo historické dílo bylo odpovědí na vydání tzv. Magdeburských centurií, kritického, ale silně apologeticky a propagandisticky laděného díla o dějinách církve z pohledu protestantského. Lze předpokládat, že právě u Baronia mohl získat kritický pohled na církevní minulost, a být proto i mnohem obezřetnějším při řešení současných problémů.

Kardinál Dietrichštejn aktivně zasahoval do politiky. V letech 1608–1611 vystupoval nejprve jako prostředník sporu mezi bratry císařem Rudolfolem II. a Matyášem. Tzv. libeňský mír byl do značné míry jeho dílem. Později stál plně na straně Matyášově. V katedrále sv. Víta 23. května roku 1611 císaře Matyáše korunoval na českého krále. O šest let později korunoval také Ferdinanda II. (26. června 1617) a oba jmenované panovníky rovněž oddával: Matyáše s arcivévodkyní Annou a Ferdinandem se španělskou infantkou Marií Annou. Císař Rudolf II. kardinálu Dietrichštejnovi obnovil mincovní regál (výsostné právo razit mince), které olomoucké biskupství získalo za Jindřicha Zdíka před polovinou 12. století. Biskupská mincovna byla Dietrichštejnem přenesena z Podivína do Kroměříže, kde se také skutečně s ražbou započalo.

Ještě před výbuchem českého stavovského povstání se sblížil s někdejším politickým a náboženským odpůrcem Karlem st. ze Žerotína. Realistický přístup obou moravských politických vůdců, Žerotína i Dietrichštejna, přiměl moravskou politickou obec, aby se nepřipojila k českému stavovskému povstání, které od prvopočátku nebylo dobře připraveno. Po

protestantském převratu na Moravě v roce 1619 byl kardinál internován ve svém brněnském paláci. V srpnu téhož roku byl prohlášen za nepřítel země a vypovězen. Nejprve se uchýlil do Mikulova, ale když i ten mu byl konfiskován, odešel do Vídně. Vláda direktorů zrušila olomoucké biskupství a konfiskovala veškeré jeho statky. Náboženské a politické tábory, katolický a protestantský, se natolik radikalismem svých nových vůdců vzdálily někdejšímu stavovskému konsenzu, že již neexistovala jiná cesta než cesta konfrontace a vojenského střetu. K tomu došlo 8. listopadu 1620 na Bílé hoře. Je naivní si dělat iluze, že by opatrný vojenský výsledek přinesl poražené katolicko-habsburské straně velkorysý pardon. Oba tábory, které se zaštiťovaly jediné pravou formou křesťanské víry, stály proti sobě tím nejnekréštěnějším způsobem a nejsurovějšími dobovými metodami.

Tím nelze v žádném případě omlouvat represe ze strany habsburské a katolické. Budiž ovšem ke cti kardinálu Dietrichštejnovi, že nepatřil k pomstychtivým radikálům a dobrodruhům. Už krátce po bělohorské bitvě v katedrále sv. Štěpána ve Vídni se ve slavnostním kázání přimlouval u dvora za mírný postup proti vzburěncům. V lednu 1621 jmenoval Ferdinand II. Dietrichštejna gubernátorem Moravy. V tomto úřadě usiloval ušetřit zemi válečných útrap a při mimořádném soudu nad moravskými povstalci jako místodržící zasloužil se o to, aby nepřišel ani jeden odbojník o hrdlo. Z majetkových konfiskací však dokázal rozmnožit rodový majetek bez velkých skrupulí. Hrabivosti se nedokázal uchránit. Vůči nekatolíkům byl nesmířitelný. Vypověděl ze země české bratry, protestanty i dříve alespoň na svých statcích tolerovanou „sektu“ novokřtěnců.

V Olomouci zůstala na kardinála Dietrichštejna trvalá památka v objektu manýristického presbytáře katedrály sv. Václava, který nechal sám zbudovat v letech 1616–1618. Prostorný sál polygonálně zakončeného presbytáře o rozměrech 35×23 m, zaklenutý ozdobně konstruovanou valenou klenbou ve výši 23 m s lunetami nad okny, neztratil svoji monumentální účinnost ani po novogotické úpravě. Presbytář převyšovaný nad úrovní původní gotické katedrály spočívá na trojlodní suterenní kapli s kryptou. Tato krypta se stala také místem posledního odpočinku jejího budovatele, ale hrob Dietrichštejnův se nedochoval.

Kardinál František z Dietrichštejna patří bezesporu k nejvýznamnějším olomouckým biskupům a současně i významným osobnostem přelomu 16. a 17. století. Svým vzděláním i širokým politickým a teologickým rozhledem vysoko činí nad většinou soudobých olomouckých biskupů. Přes jeho jednoznačnou prohabsburskou politiku a oddanost myšlenkě restaurovat u nás katolicismus jako jedinou a pravou formu křesťanství, nelze přehlédnout, že nebyl fanatikem ani mstitelem křivd, jichž se mu v inkriminované době dostalo. Jednal diplomaticky a velkoryse, ač ne bez snahy o osobní obohacení.

Prof. M. Pojsl, CMTF UP

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Matoušův efekt zvýhodnění

Vědecký text má interakční povahu. Tak jako dítě se těší z nové hračky, tak se učenec raduje z uveřejněného článku. Ještě více jej však zajímá ohlas, zpětná vazba (feed back) publikovaného materiálu. Často rozhoduje o správnosti a dalším směru výzkumu, má významný podíl na tom, zda vědcem navržené řešení problému bude celospolečensky přijato (a o to v podstatě jde). Ohlas na článek často jako sudíčka stává u zrodu neformální vědecké komunikace, pomáhá navazovat nové vztahy a nová přátelství (bohužel – výjimečně – i nenávisti až za hrob). Osobní kontakty vědců také zvyšují jejich produktivitu. Takové skupiny bývají zvýhodněny, což se označuje jako Matoušův efekt podle biblického výroku: „Kdo má, tomu bude dáno a bude mít ještě víc; ale kdo nemá, tomu bude odňato i to, co má.“ (A dobře mu tak.)

J. Menoušek,
Praktický lékař 82, 2002, č. 8, str. 445

Z tvorby studentů Katedry výtvarné výchovy PdF UP

Na Katedře výtvarné výchovy PdF UP není nouze o nápady a inspiraci – alespoň soudě podle toho, co se k nám do redakce donese: stále se něco nového děje např. v ateliéru Kov a Šperk doc. P. Herynka, jehož studentky 4. ročníku nám zapůjčily dokumentaci své umělecké tvorby.

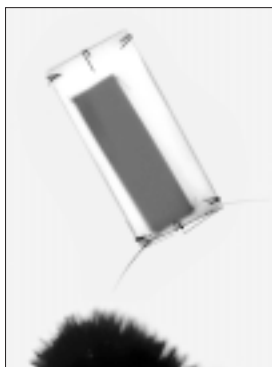
▲ L. Pavězková: „Prsten“, perník, fólie, 2002 (akce Pečený šperk).

▲ K. Jančářová: „Rosa“, brož, umělá hmota, 2002.

▲ L. Pavězková: „Prolamované brože“, měď, 2002.

▲ K. Jančářová: „Náčelník“, brož, 2002.

▲ L. Pavězková: „Provokace“, náhrdelník, zinek, 2002.

...A PŘÍŠTÍ TÝDEN...

15. DUBNA

British Rock Night: Civian, Shooters, Gunstar Heroes, Method Own – v rámci Bridgwater Czech Rock Tour 2003. U-klub, 19.30 hod.

Měsíc současného mexického filmu – De la calle/ Z ulice. G. Tort (2001). Filmový sál UC UP, 20 hod.

16. DUBNA

M. Špundová: Senescence – induced changes of nonphotochemical fluorescence quenching and xanthophyll cycle in barley leaves. Seminář, učebna FXIII – Katedra experimentální fyziky PŘF UP, tř. Svobody 26, 14 hod. Jednací jazyk – angličtina.

17. DUBNA

Doc. P. Drbal, CSc. (VŠE Praha): Principy zvládání složitých informačních systémů. Seminář KI PŘF UP, učebna č. 401, 13.15 hod.

Mgr. J. Dürr (FF UP): Regionální a strukturální politika EU. Seminář (součást tzv. Školy EU). Velká zasedací místnost bývalého olomouckého okresního úřadu (5. patro), tř. Kosmonautů 10, od 15 hod.

Babka z Horní Dolní

Vypadá to, že největší starostí redaktorů při sestavování televizních zpráv je, aby jim rozuměla i babka z Horní Dolní. Pokusme se na chvíli tuhle imaginární osobu oživit a podívat se jejíma očima na televizní zpravodajství.

Babka žije ve své chaloupce na okraji vesnice Horní Dolní a každý večer usedá do svého starého houpacího křesla, aby se podívala na zprávy. Malá televize sice trochu zmr, ale to babce pranic nevadí. A už začínají zprávy. Jolance to dneska zase moc sluší, ale zato „klepítko“ trochu přibral. Na obrazovce probíhá krátký přehled zpráv: Irák, pak něco o Špidlovi a vrah ubil starou ženu sekerou. Babka už se moc těší na podrobnosti, jen z té poslední zprávy jí trochu běhá mráz po zádech.

Začíná první zpráva. Na obrazovce se mihají tanky v mračnech dýmu, maskovaní vojáci se samopaly pobíhají sem a tam a do toho „klepítko“ vysvětluje, že u Nasirie došlo k dalším prudkým bojům. Babka o Nasirii slyší poprvé v životě a nemá ani tušení, kde je. V zápětí následuje mapka, pak mluví nějaký generál a pak prezident Bush. Babka tomu všemu rozumí asi tak, že Iráčani a Američani do sebe řežou, co to dá, a že to asi jen tak neskončí. Je toho na ni trochu moc, a tak si jde uvařit čaj z bylinek. Ještě zabrblá, že by to bylo pěkné, kdyby ti Američani shodili jednu bombu taky na chalupu souseda odvedle, co jí včera pošlapal záhon s tulipány.

Když se vrátí s hrnkem čaje, z obrazovky na ni kouká Špidla. Mluví o sjezdu ČSSD, který má být za týden. Jenže sotva se rozpovídá, už ho utnou. Byl tam chudák sotva pět vteřin, pomyslí si babka. Ani vlastně nestihl nic říct. Jenže to nevadí, on mluví tak nějak učeně, že ho stejně málokdo chápe. Teď zase mluví Gross. Taky mu dali jeho pět vteřinek slávy a šmik. No no, v té televizi mají nějak naspěch, ani ho domluvit nenechali, hartusí babka.

Jolanka se smutnou tváří oznamuje, že v Praze nějaký zloděj zabil sekerou osmdesátiletou ženu kvůli stu korunám. Následuje záběr na chodník, kde byla žena zavražděna. Ještě je vidět krev. Brrr, z toho se dělá špatně. Policiejní mluví se sice mile směje do kamery, ale zase řekne houby, jako obvykle. Prý si mají staří lidé dávat pozor. To je chytrák, však uvidí, až mu bude sedmdesát.

Zprávy končí, „klepítko“ přeje všem pěkný večer. Babka je z toho všeho nějaká unavená. Na sport už nečeká a rychle vypne televizi. Ještě zavřít kurník a může jít spát. Je šťastná, protože díky televizi má pocit, že ví všechno podstatné, co se tento den stalo. Nezajímají ji úvahy teoretiků žurnalistiky o objektivitě a vyváženosti ani politické tance kolem rady ČT. Ona chce jen své zprávy, aby si každý večer mohla říct, že se vlastně nic zas tak zvláštního nestalo. A to přece chceme všichni, ne?

T. Chalupa, Katedra žurnalistiky FF UP

Diskuse, názory, ohlasy

Man in red

Univerzitní prostředí má rádo obřadnost. Důsledně zdobení jmen akademickými tituly, používání insignií – žezel, řetězů, k tomu všemu důstojné taláry. To je realita, se kterou se především při slavnostních příležitostech pravidelně setkáváme. Žurnál UP 19/2003 přinesl na první straně záběr z inaugurace rektorky UP přebírající rektorské insignie z rukou předsedy Akademického senátu UP MUDr. Zdeňka Zlámalu. Odhlédnu-li od skutečnosti, proč je přebírá právě z jeho rukou, zarazila mě ještě jedna drobnost. Chápu pana asistenta, že neodolal pokušení obléct si pro tuto příležitost talár. Splývavá silueta kvalitní tkaniny jistě lichotí každé postavě. Rumělková červecí omlazuje, může působit i sexy. Jenže! Máme tu – pro některé bohužel – Statut UP a jím upravené

akademické obřady a symboly. Jasně se zde každý může dočíst, že taláry v barvách UP a fakult mohou používat pouze akademičtí funkcionáři a promotóri. Slavnostní inaugurace není promoci a akademičtí funkcionáři jsou podle téhož statutu pouze rektor, prorektor, děkani a proděkani. Takže se znovu a znovu nepřestávám ptát, jestli jsme vůbec schopni dodržovat pravidla, která jsme si sami ustanovili. Jestli budeme normy pokorně respektovat, nebo si je vykládáme tak, jak se to právě komu hodí. Jestli překročíme vlastní stín. Nevím. Man in red mě o tom znovu nepřesvědčil.

T. Látal, student LF UP,
obor Management zdravotnictví